

Anmeldelser

Status og udviklingstendenser for Danmarks internationalt vigtige fugleområder (IBA'er)

Thomas Vikstrøm, Timme Nyegaard, Malou Fenger, Nathia Brandtberg & Heidi Thomsen. 83 sider, 33 figurer, 4 tabeller, CD-rom, A4-format, indb. Dansk Ornitologisk Forening 2015. ISBN 978-87-995118-6-0. Bogen udleveres og tilsendes gratis ved henvendelse til DOF så længe lager haves, ligesom den kan downloades gratis fra dof.dk ved at google titlen.

Udgivelsen af dette værk markerer afslutningen på DOFs store caretakerprojekt og foreningens fjerde lokalitetsregistrering siden 1960'erne. Det er et digert værk, ikke fordi den sammenfattende rapport på 83 sider fylder så meget, men den er ledsaget af en CD-rom, hvori man finder en 647 siders gennemgang af 171 Important Bird Areas (IBA'er) i Danmark.

Det hele er meget flot og indbydende layoutet. I samlerapporten præsenteres resultaterne af IBA-gennemgangens status for yngle- såvel om rastefuglearterne på lokaliteterne med særligt fokus på udpegede fokusarter. På mange måder er det generelle billede af resultaterne af de manges frivillige optælleres data ikke væsentligt forskelligt fra, hvad DOF og andre tidligere har påpeget, fx at det ser særlig skidt ud for artsgrupper som ynglende engfugle og terner samt overvintrende havdykænder, hvorimod det går noget bedre for fx rastende Sangsvaner, flere arter af gæs, svømmeænder og vadefugle.

Trusselsanalysen på tværs af lokaliteterne, der baseres på data fra en trusselsanalyse for hver lokalitet, når frem til, at især forstyrrelser (hvor jagt fremhæves som et særligt problem), vandforurening og problematiske hjemmehørende arter samt tilgroning er de fire største trusler – som der jo så bør gøres noget ved, hvis man ønsker at ændre udviklingen. Rapporten indikerer nemlig også, at status er utilfredsstillende for omkring halvdelen af såvel yngle- som rastefuglefokusarterne i IBA'erne. Når man så går i kødet på råmaterialet, så render man ind i problemer, for hvis værket skal have politisk vægt – så bør det være gennemarbejdet. Men det er de 647 siders bilag desværre ikke altid. Jeg er særlig forbeholden overfor betydningen af jagtlig forstyrrelser, hvor jeg faktisk mener, at man kun kan se dele af rapporten som et partsindlæg for total udfasning af jagt. Det får jagt til at overskygge andre problemer, som faktisk måske samlet set er værre – fx andre former for forstyrrelser og eutrofiering. Det er et faktum, at Danmark i dag har et af Europas mest velfungerende reservatnetværk, og det nævnes kun i sammenfatningen, men næsten ikke konkret under de enkelte IBA'er. Forstyrrelser fra alverdens rekreative aktiviteter omtales i flæng, hvor en formulering som fx "Færdsel, ophold, jagt, sejlsads og løse hunde på ynglesteder i perioden april til juli er en trussel mod bl.a. klyde, splitterne og havterne" i IBA nr. 94, Sejerø Bugt & Nekselø må betyde, at der udøves intensiv bukkejagt på strandene, da det er den eneste jagt, der er tilladt på den tid af året. Under IBA nr. 57 omtales det, at "Jagtlig aktiviteter forstyrrer i visse områder fouragerende og rastende vandfugle i store antal, især i Knudedyb og på forlandene langs fastlandskysten" med henvisning til en Frikke & Laursen-publikation fra 1994 uden at forholde sig til, at jagten blev udfaset i 1998 på størstedelen af disse områder. Desværre er der alt for mange af denne slags

fejl, og det svækker simpelthen dokumentationen og dermed slagkraften af publikationen.

Tabelmaterialet med fugletællinger er omfattende, hvor man kan glæde sig over at se et bud på udviklingen fra 1960'erne til i dag, men selvfølgelig også bekymres over de 'røde arter', der indikerer, at nogle fugle rasler ned i antal, hvis de ikke ligefrem er forsvundet. Det virker dog lidt forvirrende, når man i venstre del angiver et maksimum og i højre en median (med maksima i en parentes), hvilket har en tendens til at forstærke indtrykket af tilbagegangene, fordi man kigger på de nyere medianer sammen med de gamle maksima.

Mange IBA'er er (næsten) identiske med EU-fuglebeskyttelsesområderne, men specielt i Nordkattégat bruges der helt andre afgrænsninger. Det giver desværre nogle monstertal for havdykænder i IBA'er, der næsten kun består af mudderflader ved Læsø og langs østkysten af Vendsyssel og Himmerland. Det nævnes som en fejlkilde under tabellen – men tallene burde være fjernet fra tabellerne i stedet. Når der ikke holdes styr på, hvad der er indenfor og udenfor IBA'et, svækker man også publikationens slagkraft.

Et tredje element, der gør at publikationen ender som et partsindlæg, som kan få svært ved at få betydning i den danske naturforvaltning, er BirdLife Internationals princip om, at hvis tilstanden for mere end 10 % af fokusarterne er utilfredsstillende, er den samlede tilstand det også. Det betyder, at hvis bare en ud af 10 bestande er gået tilbage i forhold til måltallene for arterne på lokaliteten, så bedømmes status for hele lokaliteten som utilfredsstillende. Her er det problematisk, at man mange steder stadig bruger de gamle tal fra den første udpegnings af fuglebeskyttelsesområderne, selvom de tal, der blev brugt den gang, var den absolut højeste forekomst, man kendte til omkring 1980. Det er fx 11 000 Spidsænder ved Stadil-fjordene og 18 000 i Ringkøbing Fjord. De blev talt i oktober 1971 på en tælling, hvis samlede antal af arten (31 500) aldrig er set hverken for eller siden i Danmark fra 1965 til i dag. Der var med andre ord af uvisse årsager en usædvanlig stor forekomst af Spidsænder i fjordene den oktober. Hvis man bruger de tal som målsætning, vil Spidsand med andre ord formentlig aldrig opnå 'tilfredsstillende' status i disse fjorde i Vestjylland.

Det mest interessante i publikationen synes jeg således ikke er gennemgangen af IBA'er, som allerede er EU-fuglebeskyttelsesområder, men påpegnelsen af og dokumentationen for, at der faktisk er en del havområder udenfor de eksisterende Fuglebeskyttelsesområder, der burde udpeges som sådanne. Her kan DOF absolut have en pointe!

På trods af mange skønhedsfejl, så er det et samlet værk på 730 sider, som man absolut kan have fordel af at starte fra, hvis man vil fordybe sig i et specifikt områdes fugleliv. Også fordi der er en god referenceliste at forholde sig til ved hvert område.

Preben Clausen

Birding across the border

Bjørn Frantzen, Morten Günther, Eugene Potorochin & Yuliya Solntseva (ed.). Where to watch birds in Varanger and the Murmansk Region, 240 sider, mange farvefotos og kort, hft. NIBIO Bok 2 (2), 2016. ISBN 978-82-17-01607-6. Pris: 250 NKR.

Et nydeligt og savnet værk, der dækker i alt 49 fuglelokaliteter i Varanger- og Murmanskregionen. Mange danske ornitologer har besøgt Varanger, der er ret overkommelig at komme til og komme rundt i, mens Murmanskregionen er langt mindre tilgængelig. Men her gives en god introduktion til hvordan, hvornår og hvor de 25 beskrevne lokaliteter omkring Murmansk kan besøges.

I det store og hele er alle 49 lokaliteter i bogen bygget ens op med en kort introduktion, symboler fx for arealets størrelse, mobiltelefondekning og forslag til, hvor lang tid man bør afsætte, beskyttelsesforhold, anbefalet årstid at besøge området, forventelige arter, adgangsf forhold, bemærkninger om flora og anden fauna, beskrivelse af nærliggende lokaliteter og nærliggende faciliteter. Dette er bakket op af oversigtskort og fine fotos.

Kortene er oversigtskort og ikke dårlige, men de skal suppleres med mere detaljerede lokalitetskort for at være brugbare i felten. Måske burde man på kortet s. 94 præcist have placeret Syltefjordstauran – selv om det delvist fremgår af teksten. Ligeledes kunne jeg på samme måde foreslå, at lokaliteterne 16, 17 og 18 markeres med "the Ponoy Depression" allerede på s. 123.

Bogen er skrevet på et let og flydende engelsk og så indbydende, at enhver ornitolog må få lyst til at besøge nogle af lokaliteterne. Selv de, der har besøgt Varanger (eller måske Murmansk), vil kunne finde nye idéer og blive inspireret til at komme igen.

Desværre er bogen ikke så feltvenlig i hverken indbinding eller størrelse. Det ville være bedre med hardback og yderligere plasticomslag med de forhold, man som feltornitolog vil komme ud for så langt mod nord. 21 cm i bredden er ligeledes ret upraktisk for en bog, der skal med i felten.

Man må rose forfatterne for også at medtage anden fauna og i nogen grad flora. Det er jo en fuglebog, men mange ornitologer er heldigvis bredere interesseret.

Sidst i bogen er oplyst alle de 322 fuglearter, som området har fremvist. De 315 er set i Norge og 258 i Rusland. I listen er både det norske, det latinske og det russiske navn angivet, men også den enkelte arts status på Varanger/Kola er angivet (som fx B = Common breeding species eller V = Very rare vagrant). Endelig afsluttes bogen med en nyttigt litteraturliste.

Bogen er et første forsøg på at give et overblik over mulige turistruter og tilgængelige birding hotspots i Murmanskregionen. Den kan absolut anbefales til tilrettelæggelse og selve rejserne mod nord og det delvis ukendte.

Steen Engelbøl

Alle Europas fugle

Aurélien Audevard & Frédéric Jiguet. 443 sider, over 2000 farvefotos samt udbredelseskort, hft. Gyldendal, 2016. ISBN 978-87-02-19654-2. Pris 349,95 kr.

Der er gennem årene udgivet et utal af bøger om Europas fugle, og ifølge forlaget skulle *Alle Europas fugle* være den mest omfattende guide indtil dato, hvilket vist ikke helt står til troende. Bogen har i sandhed også mange arter med. 860 arter er omtalt med et eller flere fotos og en kort tekst, idet bogen dækker de fuglearter, man kan se i Europa inkl. Tyrkiet, den vestlige del af Nordafrika og Rusland indtil Uralbjergene.

Efter en indholdsfortegnelse og en kort indledning og lidt om artsbestemmelse, hvorunder der omtales kropsbygning og silhuet, fjerdrag, stemme, adfærd, lys og klima samt fældning, følger 421 sider med fotos og artsbeskrivelser. Sidst i bogen findes et register over danske navne, et register over latinske

navne samt en fotografiliste, hvori mindst ni danske fuglefoto-grafer optræder. Sidste side er en kort omtale af de to forfattere.

Hver fuglegruppe (fx svaner, sjældne falke, spætter, rødstjertgruppen) indledes med en kort tekst, der beskriver gruppen som helhed, hvorefter de enkelte arter beskrives for hovedpartens vedkommende med kendetegn, stemme og levesteder. For de fleste arter følger et udbredelseskort, der viser yngleområde, vinterudbredelse og områder, hvor arten træffes året rundt. Alle fotos er af høj kvalitet, og for langt de fleste arter er de særlige kendetegn markerede med pile og tilhørende tekst.

Bogen er oversat fra fransk af Laila Flink Thullesen, der er cand. mag. i fransk og nordisk, bosat i Frankrig og oversætter og underviser. Oversætteren er (formodentlig) ikke ornitolog, hvilket giver sig udslag i nogle meget pudsige vendinger. Den mest gennemgående er, at alle strejfgæster og tilfældige gæster kaldes for "vildfarne" fugle. Ellers er det mest levestederne, der kan virke lidt pudsige. Om Triel står der fx, at den bl.a. findes på "dyrkede pløjemark" og Tornsangeren træffes bl.a. på "genindvundet jord".

Det er svært helt at undgå trykfejl, og dem er anmelderen også stødt på i denne bog. Den eneste større fejl, jeg har fundet, er, at Kaukasisk Lundsanger (*Phylloscopus nitidus* = Grøn Lundsanger i den nye danske liste) er med to gange lige efter hinanden (side 339) med to forskellige tekster og to forskellige billeder. Til den ene beskrivelse er desuden et udbredelseskort. Arten står også omtalt to gange i registeret over danske navne, men i registeret over latinske navne findes *Phylloscopus nitidus* kun en gang. Til gengæld skulle der side 339 være en Østlig Lundsanger *Phylloscopus plumbeitarsus*. Østlig Lundsanger er imidlertid ikke nævnt i registeret over danske navne.

Det er jo en smags sag, om man er til tegninger eller til fotos. Begge har fordele og ulemper, men billederne i denne bog er af meget høj kvalitet. Bogen kan varmt anbefales, både som supplement til en af de mange andre felthåndbøger, der findes, men også som den, man tager med sig, hvis man kun vil have en bog med i felten.

Søren Peter Pinnerup

Jagt

Mickey Gjerris, Sune Borkfelt, Christian Gamborg, Jes Harfeld & Sara Kondrup. Natur, mennesker, dyr og drab. 180 sider, adskillige s-h grafiske kunstværker, indb. Klim 2016. ISBN 978 87 7129 770 6. Pris 249,95 kr.

Åh nej, tænkte jeg, da jeg havde læst forordet og indledningen, nu skal jeg tygge mig igennem en hel bog med 'trosbekendelser og salmevers' om jagtens lyksaligheder og urmenneskelige rødder, som jagtlitteraturen er så fyldt med. Men nej, allerede efter de første kapitler stod det klart, at her var der en både nøgtern og nuanceret diskussion af hele grundlaget for det, mere end 100000 danskere anser for at være en af deres kæreste fritidsbeskæftigelser. Faktisk var det teksterne om jagten i Grønland, der endegyldigt slog dette fast, for jeg har aldrig set en mere nøgtern fremstilling af den jagt, som ellers er omgærdet af så meget forfejlet romantisering, at det næsten ikke er til at holde ud.

Bogen har følgende hovedafsnit: Jagten, Jægeren, Dyret, Naturen, Symbolikken, Jagt forbi og Tanker på jagt, sidstnævnte skrevet af formanden for Danmarks Jægerforbund, Claus Lind Christensen. Et referat af de mange diskussioner er uoverkommeligt, så et par – indrømmet – ikke helt neutralt udvalgte tekster angiver i stedet niveauet:

"Vores syn på dyr kommer ofte indirekte frem i den måde, vi taler om dem på. [...] Når jagt på engelsk ofte betegnes om en

Jagt

Natur, mennesker, dyr og drab

MICKEY GJERRIS, SUNE BORKFELT, CHRISTIAN GAMBORG,
JES HARFELD & SARA KONDRUP

Klim

‘sport’, signalerer det, at der er tale om en slags fritidsforøjelse eller et spil, selvom det for den ene part – den jagede, dyret – er dødsens alvor. Dyret bliver sat i rollen som en modstander i et spil, snarere end et offer for menneskers handlinger.”

”2. verdenskrig ændrede [...] jagtens og jægerens image. Jægeren var ikke længere en elitær sportsmand som i slutningen af 1800-tallet men nu helt modig, maskulin og barsk, og dét at gå på jagt var ikke længere blot en rekreativ beskæftigelse [for overklassen], men nu også en vigtig kilde til den mandlige kønsidentificering.”

Hele bogen er således en diskussion af grundholdningerne omkring jagten og de jagede dyr, som alle med interesse for jagt og jagtpolitik kan lære en masse af. Som en, der selv har drevet jagt (i Grønland) i mine unge dage og beskæftiget sig med jagtpolitik i fem årtier, var der imidlertid flere emner, som jeg savnede eller gerne havde set uddybet, og som jeg derfor helt kort vil diskutere her.

Helt grundlæggende opfatter de fleste jægere det at gå på jagt som en urgammel (mandlig) forudsætning for at kunne skaffe føden til sig selv og stammen, men bortset fra Arktis, så er det efter al sandsynlighed en myte. For det var i højere grad kvindernes indsamling af planter og smådyr samt fiskeri (formentlig af begge køn), der var grundlaget for menneskets eksistens i de første mange årtusinder med jæger/samler-samfund, som det også nævnes i bogen. Mændenes opgave var primært at beskytte stammen mod fjender (og holde andre mænd væk fra deres koner).

Den største mangel i bogen er dens næsten totale negligning af anskydninger. De fleste – inklusive bogens forfattere – har åbenbart en forestilling om, at fuglen falder død ned fra himlen eller dyret styrter om på steder, når det bliver skudt, men det er meget langt fra virkeligheden. De fleste skud, der ikke rammer helt forbi (hvad de fleste faktisk gør), resulterer i et såret

dyr, der enten bliver aflivet hurtigt, dør i løbet af timer, dage eller uger, eller lever videre med skaderne fx i form af hagl sidende i kroppen. Det betyder masser af rædselsfulde oplevelser, når man er på jagt (jeg ved, hvad jeg taler om), oplevelser, som de fleste jægere – også Claus Lind i sit *post script* – har en bemærkelsesværdig evne til at fortrænge, men som formentlig er hovedårsagen til, ”at cirka fire gange så mange kvinder [som mænd] synes, at jagt er en mental udfordring.” Når disse mange dyrs pinsler tages i betragtning, falmer påstanden om, at jagt er mere humant overfor dyrene end landbrugets infame dyrehold.

Sammenlagt bliver der formentlig anskudt i størrelsesordenen en million dyr og fugle om året alene i Danmark. Disse mange anskydninger betyder sammen med jagtintensiteten i almindelighed, at de fleste større dyr og fugle er langt mere sky overfor mennesker, end de ville være uden jagt. Det betyder, at ikke alene selve jagten, men også alle andre menneskelige aktiviteter medfører betydelige forstyrrelser, som fordriver dyr og fugle fra mange områder; et forskningsfelt som Aarhus Universitet er internationalt førende på. Jeg har tidligere været den påstand, at jagt ville blive forbudt den dag i morgen, hvis det gik op for befolkningen, hvor voldsomt jagt forringer almindelige menneskers oplevelsesmuligheder i naturen. Vi har blot vænnet os til, at dyr og fugle er sky. Vi tror, at det er naturligt (Fugle og Natur 23: 65, 2003). Måske er det en del af forklaringen på, at der praktisk taget ikke er nogen organiseret jagtmodstand i Danmark, på trods af at andelen af jægere i den danske befolkning er langt højere end i de tilsvarende stærkt kulturpåvirkede nabolande mod syd og vest, som vi normalt sammenligner os med.

Et af de argumenter for jagt, der har fået stigende betydning gennem det sidste halve århundrede, er, at jagten er en vigtig del af naturforvaltningen i Danmark. Jægerne bidrager til at holde dyrestandene sunde ved at forhindre, at der bliver så mange, at de enten begynder at dø af sult eller giver problemer for andre arter eller vi mennesker. Det sidste er der en vis sandhed i, hvad angår nogle arter af hjorte og gæs, der er steget voldsomt i antal, efter at landbruget har etableret tusinder af kvadratkilometer ’foderpladser’ for netop disse arter i form af vintergrønne marker. Det samme gælder bekæmpelse af firbenede rovdyr på øer med fuglekolonier samt bekæmpelse af invasive arter, hvor mange jægere gør en prisværdig indsats. Men hensynet til at holde bestandene sunde er endnu en myte, for hvordan holder bestandene af Sanglærker, Landsvaler og Nattergale sig sunde uden jagt? Der er jagt på 28 fuglearter i Danmark ud af de ca. 300, der forekommer regelmæssigt her i landet. Når naturen selv regulerer antallene af resten, kan den nok også klare at regulere de 28.

Der er næppe tvivl om, at jagt giver mange mennesker nogle mere intense naturoplevelser end så mange andre moderne mennesker nogensinde får. I en bog om jagt og natur er der således naturligvis også en diskussion af, hvad natur er, herunder hvor autentisk den natur og det dyreliv er, som er grundlaget for jagten. Her er bogen efter min mening for ’firkantet’, fordi man primært diskuterer det som et valg mellem enten uberørt natur eller kultur. Herom skrev jeg for 33 år siden ”For mig, og sikkert også for de fleste andre naturinteresserede, er det oprindelige, det spontane, noget af det vigtigste i oplevelsen af naturen. Det at tingene ikke er arrangerede som i en park eller en zoologisk have. Selv om den danske natur er domineret af vores kulturindgreb, så har man ikke ryddet skovene og dyrket markerne for at skaffe plads til Viber og Sanglærker. De har indfundet sig ganske spontant og har levet her i kraft af menneskers specielle udnyttelse af naturen. Fugle og uberørt natur i Vadehavet, i Lapland eller Nordøstgrønland er fantastisk fascinerende, men Torsnangere og Musvitter i det danske kulturlandskab er heller ikke at

foragte" (DOFT 78: 65-70, 1984). Det er altså efter min mening *naturindholdet*, der er det væsentlige; det er lavt i landbrugslandet, stiger gennem villahaver, enge, heder og produktions-skov og er højest i dele af havet og i urørt skov. En bygmark eller opdrættede Fasaner kan aldrig være natur, mens Sanglærkerne, der yngler i marken, klart nok er (se også DOFs natursyn).

På trods af disse forbehold, skal de fem forfattere fra København, Aarhus og Aalborg universiteter, hvoraf ingen selv er jægere, have al mulig anerkendelse for at have gjort en stor indsats for at skære ind til benet af myterne og præstere en nøgtern og velafbalanceret fremstilling af jagten og dens status i Danmark. Den kan varmt anbefales – både til jagtpolitisk interesserede og ikke mindst til jægerne selv.

Hans Melftofte

How the World Can Monitor and Manage Natural Resources

Finn Danielsen. Expanding the scientific basis. 477 sider, talrige illustrationer. NORDECO 2016. ISBN 9787-87-995118-7-7.

Bogen er en doktordisputats, der sammenfatter Finn Danielsen forskning i, hvordan man kan inddrage lokale befolkninger i monitorering, dokumentation og forvaltning af naturressourcer i Arktis (Grønland) samt i områder i Afrika, Sydøstasien og Latinamerika. Disputatsen (62 sider), der blev succesfuldt forsvaret på Københavns Universitet den 20. maj 2016, bygger på et meget omfattende baggrundsmateriale, dvs. 22 videnskabelige artikler og indlæg publiceret i årene 2000-14, hvor Finn Danielsen internationalt har været primus motor i udviklingen af koncepter og metoder omkring de lokale befolkningers muligheder for at lave naturovervågning i deres nærømråder. Han har selv været hovedforfatter på 17 af de 22 artikler, men har i de 15 år også arbejdet bredt sammen med mange andre forskere – listen af medforfattere er på ikke mindre end 105 navne. Artiklerne er med som bilag til disputatsen.

Arbejdet er et vægtigt bidrag til, hvordan man kan udvikle og opgradere dette område af "citizen science" ikke mindst i de store områder, hvor der er ikke er tradition for lokalt at overvåge naturressourcerne. I Danmark har vi her været relativt tidligt ude, fx i form af jægerens indberetninger af deres årlige jagtudbytter og DOFs årlige punktællinger gennemført siden 1975/76 af vinter- og ynglefuglebestandene.

Metoder til og forsøg med lokal overvågning af fuglebestandene er i afhandlingen bl.a. beskrevet fra områder i Filipinerne og Vestgrønland. Andre eksempler beskriver lokalbefolkningers muligheder for at overvåge skove og afskovning i forhold til REDD+-programmerne (Reduced Emissions from Deforestation and Degradation) under FN's Klimakonvention.

De kommende år vil vise, om de værktøjer, som Finn Danielsen og hans medarbejdere har udviklet, vil føre til større lokal deltagelse i overvågningen og bæredygtig udnyttelse/bevarelse af de tilbageværende naturressourcer. Man kan håbe det, men i takt med, at kampen om de sidste naturområder intensiveres, er det svært at være optimist. Kæmpestore, ofte tyndt befolkede og naturrige landområder opkøbes i disse år af udenlandske investorer og oligarker til jordbrugsformål ("landgrabbing"), og lokale miljøforkæmpere myrdes eller skræmmes

væk fra Etiopien til Honduras og Amazonas. De lokale befolkningers egne interesser i at stå for eller deltage i overvågningen vil også i mange tilfælde være flertydige og ikke nødvendigvis føre til en langsigtet, bæredygtig forvaltning. Finn Danielsen arbejder giver dog de kræfter, der er interesserede i at kende udviklingen i deres lokale natur et godt grundlag for at iværksætte sådanne programmer.

Hans Skotte Møller

Hummingbirds

Michael Fogden, Marianne Taylor & Sheri L. Williamson. A life-size guide to every species. 400 sider, farvefotos, hft. Ivy Press, Brighton, 2014. ISBN 978-1-78240-422-4. Pris £ 14,99.

Denne guide til den tredje-mest artsrige familie i fugleverdenen omhandler 363 arter, hvoraf de 287 er afbildet med 1-2 fotos af siddende eller flyvende individer i naturlig størrelse fra Bikolibrien (5 cm) til Kæmpekolibrien (22 cm). Fjerdragtens farvespil afhænger af lysmængden og af den vinkel, fuglen iagttages i, så nogle farver kan forekomme næsten sorte i dårligt lys. Bogens fotos demonstrerer fortrinvis kolibriernes dragter i vinkler og lysforhold, der viser fuglene fra deres bedste sider, hvilket siger ikke så lidt. Teksten omhandler artens taksonomi, kendetegn og adfærd under fødeindtagelse. Desuden små udbredelseskort og fire rubrikker med meget lille skrift, der omtaler habitat, størrelse og status, dvs. i hvilken grad arten er truet. De 76 arter uden fotos er enten meget sjældne, fx Bogotásolalf, der aldrig er iagttaget i naturen, men findes som et enkelt skindlagt eksemplar, eller måske er arterne aldrig blevet fotograferet? Nærmere forklaring foreligger ikke.

Kolibrier er ikke den vanskeligste familie at iagttage i naturen. Navnlig ikke ved de mange foderautomater, der er op hængt mange steder på lodges o. lign. Adskillige arter forekommer i Andesbjergene i op til 3500 meters højde, og mange har et meget begrænset udbredelsesområde såsom Cuzcoamazilie (Green-and-white Hummingbird), der kan ses omkring inka-byen Machu Picchu i Peru.

Bogen indledes med tyve sider om kolibriernes systematik, flugt, føde- og yngleaadfærd, fældning og trækvaner. Mange af arterne er umådelig territorialhævdende og aggressive; de er også de eneste fugle, der kan flyve både baglæns og vertikalt. Derfor er flyvende kolibrier ikke byttedyr for prædatorer. Små kolibrier har op til 80 vingslag i sekundet, og kolibrier har det højeste stofskifte af samtlige varmblodige hvirveldyr, hvorfor de undertiden må indtage flere gange deres legemsvægt i døgnet. Når de indtager nektar, bevæger de tungen frem og tilbage op mod 12 gange i sekundet. Rubinstruben trækker 4000 km om året tur-retur Alaska-Mexico og er den eneste kolibri, der flyver langt over vand, således 800 km over Den Mexicanske Golf.

Bogen er en fantastisk guide til denne spektakulære familie. Dog næppe en bog jeg vil medtage på en tur til Sydamerika. Der vil jeg benytte en guide til det område, jeg agter at besøge og med tegnede illustrationer i stedet for fotos. Men som guide til en familie er bogen i særklasse. Og hvilken familie.

Hans Harrestrup Andersen